

A close-up photograph of dried, pressed leaves and stems, showing intricate vein patterns. The leaves are light brown and translucent, with some showing signs of decay or insect damage. The stems are thin and woody. The background is a soft, out-of-focus grey.

Kotihoidossa toimiminen

Kuolevan hoito kotona ja kuoleman merkit

Tuija Erämies

Kuolema kotona

- Luonnollinen asia → omaisten tuki ja ohjaus kotihoidon työnä
- Etukäteen sovitut menettelytavat
- Kuoleman toteaminen
- Kuolintodistus
- Hautauslupa
- Suruliputus
- Kuoleman jälkeinen kotikäynti

Kotona kuolevan hoidon toteutus

Riippuu paikkakunnan hoitokäytännöistä

- Kouvolassa palliatiivisen poliklinikan hoitajat – kotisairaala – kotihoito ja tarvittaessa Villa Apila (saattohoidon tukiyksikkö)

Moniammatillista yhteistyötä

Riippuu potilaan ja omaisten toiveista ja tarpeista – myös omaisen sitoutuminen saattohoitoon tarvitaan

Saattohoitoneuvottelu

Saattohoitopäätös → kirjataan potilasasiakirjoihin

Kuolemaan valmistautuminen

- Omaisille kirjalliset ohjeet käytännön järjestelyistä ja yhteydenotosta kuoleman tapahduttua (mitä potilaan kuoltua tehdään ja keneen otetaan yhteyttä)
- Poliisin käyntiä ei tarvita
- Riittää, että omaiset ilmoittavat tapahtuneen kuoleman terveyskeskukseen
- Etukäteen oltu myös hautaustoimistoon yhteydessä → potilaan siirrosta sopiminen
- Henkilökunta ilmoittaa kuolemasta virka-aikana hoitavalle lääkärille

Kuolevan potilaan oireenmukainen hoito

- Kotihoidon ja kotisairaalan sekä palliatiivisen poliklinikan hoitajat vastaavat kuolevan oireenmukaisesta hoidosta oman vastualueensa mukaisesti
- Tavallisimpia kuolevan potilaan oireita ovat kipu, hengitystieoireet (hengenahdistus, yskä) ja maha- ja suolisto-
oireet (pahoinvointi, ummetus)
- Myös kuivuminen ja ruokahaluttomuus, poikkeava uupumus eli fatiikki, äkillinen sekavuustila sekä psyykkisinä oireina ahdistuneisuus ja masennus ovat yleisiä
- Elämän loppuvaiheessa on tärkeää huolehtia niin fyysisistä, psyykkisistä, sosiaalisista kuin hengellisistäkin tarpeista
- Oireita lievittävä lääkehoito on osa kuolevan hoitoa

Kuoleman lähestymisestä kertovat merkit

- Usein kuolevan ihmisen toimintakyky heikkenee ja liikkuminen vähenee
- Hän on yhä väsyneempi ja jää vähitellen vuoteeseen
- Ruokahalu voi heikentyä ja paino tippua
- Kasvonpiirteet terävöityvät, kun poskien pyöreys katoaa
- Monesti nieleminen vaikeutuu
 - Viimeisissä vaiheissa nielemisrefleksi voi kadota, jolloin syöminen tai juominen ei enää onnistu

- Usein kuolevan ihmisen tajunnantaso laskee, hän on heikommin vuorovaikutuksessa ympäröivän maailman kanssa ja vaikeammin herätettävissä
- Puheisiin voi tulla sekavuutta, ja vähitellen hän vaipuu ikään kuin horrokseen
- Jalat ja kädet viilenevät, kun verenkierto alkaa keskittyä sydämen lähetyville
- Raajoihin voi tulla sinipunervia kohtia, lautumia, ja ruumiinlämpö voi nousta korkeaksikin
- Hengitys voi muuttua pinnalliseksi ja katkonaiseksi tai olla vaikean ja raskaan kuuloista: rohisevaa, limaista, pulputtavaa ja äänekästä
- Viimeisen hengenvedon lähestyessä hengitys kevenee usein entisestään ja tauot siinä pitenevät

- Ruumiilliset muutokset eivät pääty kuoleman hetkeksi kutsumaamme kohtaan kuoleman prosessia
- Sen jälkeen esim. veret pakenevat syviin onteloihin, ihon väri muuttuu valkoiseksi ja ruumiin lämpötila laskee
- Kaikki lihakset rentoutuvat, ja ruumis alkaa jäykistyä

Kuolema kotona

- Tarjotaan aina jälkikäteen omaisille mahdollisuus keskustella saattohoitokokemuksista, kuoleman kohtaamisesta ja sen hetkisistä tunteista omahoitajan kanssa
- Kerätään omaisilta palautetta kotihoidon toteuttajille
- Kerrotaan tarvittaessa, että kuolintodistuksen, jossa ilmenee kuolinsyy ja joka toimitetaan virkateitse rekisteriviranomaiselle, kirjoittaa hoitovastuussa oleva lääkäri

Lähteet

- Sarivaara S. 2018. Mitä kuolemassa tapahtuu? Tunnista kuoleman merkit. Elämää kuoleman äärellä. Kirjoituksia elämän loppuvaiheen kysymyksistä.
<https://blogs.helsinki.fi/elamaa-kuoleman-aarella/2018/09/27/mita-kuolemassa-tapahtuu-tunnista-kuoleman-merkit/>
- Tarnanen K, Saarto T & Laukkala T. 2019. Kuolevan potilaan oireiden hoito (palliativinen hoito ja saattohoito). Käyvän hoidon potilasversiot.
<https://www.kaypahoito.fi/khp00072>